

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. VI. Vtrum peccatum mortale per se & ex malitia sua intrinseca reatum
pœnæ æternæ inducat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

ostensum est. Consequentia verò liquet à paritate rationis: Nam sicut peccatum habituale consistit in privatione gratiæ sanctificantis, ita & peccatum actuale in privatione rectitudinis debiti actus: Sed nulla est ratio cur privatio rectitudinis non habeat simul rationem culpæ & pœnæ, secundum diversas formalitates, sicut habet privatio gratiæ: Ergo &c.

93. Respondeo concessio Antecedente, negando consequentiam. Ad cuius probationem dicendum est, inter privationem rectitudinis, & privationem gratiæ notabile esse discrimen: privatio enim rectitudinis solum afficit actum, tollens ab eo debitam commensurationem cum lege, & ita solum est mala respectu ipsius actus; quod genus mali pertinet ad culpam; & non ad pœnam: privatio verò gratiæ afficit suppositum etiam in ordine ad seipsum, & tollit ab eo formam perficientem in ordine ad se, estque proinde malum etiam ipsius suppositi, quod genus mali pertinet ad pœnam.

94. Hæc solutio & doctrina explicari & illustrari potest ex dictis disp. præcedenti art. 5. §. 7. ubi cum Salmanticensibus, in gratia sanctificante duo munia distinximus, unum subjiciendi hominem Deo, ut sit totus ipse, & ab eo possideatur; aliud trahendi Deum ad hominem, mediâ participatione divinæ naturæ, ut homo per talem participationem in seipso perficiatur: ex quibus illud prius pertinet ad bonum Dei; & hoc posterius ad bonum hominis, ut ibidem explicamus. Unde quia privatio gratiæ hæc duo munia aufert, consequenter duo mala includit, nempe & malum Dei, prout tollit subjectionem ipsi debitam, & hoc modo habet rationem culpæ; & malum hominis, quatenus ab eo aufert formam, illum in ordine ad seipsum perficientem; & hoc pacto habet rationem pœnæ. Hæc autem distinctio non habet locum in privatione rectitudinis, quæ est malitia actualis: quia talis rectitudo solum est perfectio actus in ordine ad legem, non verò est forma perficiens suppositum in ordine ad se; ac proinde non potest esse malum pœnæ secundum aliquid sui, sed tota debet spectare ad malum culpæ.

ARTICULUS VI.

Utrum peccatum mortale per se & ex malitia sua intrinseca reatum pœna æternæ inducat?

95. SUPPONIMUS ut certum de fide, pœnas damnatorum fore æternas, nullumque finem habituras, saltem de lege communi; atque adeo omne peccatum mortale, quod in hac vita per baptismum aut pœnitentiam non dimittitur, pœnâ æternâ in futura esse plectendum. Hæc suppositio est contra Origenem, qui hb. 1. Periarcho cap. 6. asseruit pœnas damnatorum non esse in æternum duraturas, sed per Dei misericordiam tandem aliquando finiendas. Et quamvis nonnulli eum ab hoc errore vindicent, ita tamen eum sensisse testantur Hieronymus in 1. & 2. cap. Epistolæ ad Ephes. & Augustinus 1. de hæresib. cap. 43. ubi ait: *Misericordiosum fuisse Origenem quàm deceret, & tantò errasse deformius, quanto sensit hac in re (id est, in pœna dam-*

A natorum) clementius. Et lib. 21. de civit. Dei cap. 17. *Hac in re misericordiosior profecto fuit Origenes, qui & ipsum Diabolum atque Angelos eius post graviora pro meritis atque diuturniora supplicia, ex illius cruciatibus eruendos, atque sanctis Angelis sociandos credidit. Sed illum & propter hoc, & propter alia nonnulla, & maxime propter alternantes sine cessatione beatitudines ac miseras, non immerito reprobovit Ecclesia.* Epiphanius etiam in Epistola ad Joannem Constantinopolitanum Episcopum hæc de Origine scribit: *Quando complemus orationem, secundum ritum mysteriorum, pro omnibus, & pro te quoque dicimus: Custodi illum qui prædicat veritatem, ne Origenis erroribus in pravam sensum adducatur. Illud enim (doleam an rideam nescio) doctor egregius Origenes audeat docere, & asserere nititur, diabolum id rursus futurum esse quod fuerat, & ad eandem rediturum dignitatem, & consensurum regna celorum; sicque gehenna penarum æternam negat durationem. Quod ex anilibus & fictitijs Platonis commentis (quem Tertullianus Omnium hæreticorum condimentarium appellat) deprompisse videtur.*

Hic error varijs Scripturæ testimonijs refelli potest. Præcipuum est illud quod habet Isaia 66. ubi Propheta loquens de damnatis, ait: *Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur.* Quo testimonio utitur Christus Marci 9. ad perpetuitatem pœnæ damnatorum declarandam, ait enim: *Bonum est tibi debilem introire ad vitam, quàm duas manus habentem ire in gehennam, in ignem inextinguibilem, ubi vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur.* Nec valet quod dicebat Origenes, ignem quidem inferni fore æternum, sed non combustionem aut cruciatum damnatorum per ipsum. Nam ut observat Augustinus lib. de fide & operib. cap. 15. Christus hanc responsionem prævidens, ut eam excluderet, dixit Matth. 25. *Ubi hi (nempe damnati) in supplicium æternum; vel ut legitur idem S. Doctor, in combustionem æternam.* Quibus verbis aperte declarat non tantum ignem inferni fore æternum, sed etiam combustionem seu cruciatum damnatorum: unde Apostolus 2. ad Thessalon. 1. ait, quod cum in die iudicii revelabitur Dominus Jesus de cælo, dabit vindictam in flamma ignis iis qui non obediunt Evangelio, qui pœnas dabunt in interitu æternas à facie Domini, à gloria virtutis eius. Et Apocal. 14. de reprobis dicitur: *Cruciantur igne & sulphure in sæcula sæculorum.*

In hujus rei typum ignis fornacis Babilonicæ quadraginta novem cubitos supra fornacem ascendebat, ut testatur Scriptura Daniel. 3. nunquam tamen ad quinquagesimum, qui est numerus Jubilei, perveniebat, ut per hoc significaretur, ignis tartarei combustionem fore perpetuam, & damnatos nunquam veniam seu indulgentiam peccatorum consecuturos. Unde egregie Cyprianus: *Immortales miseri vivunt inter incendia, & inconsumentes flammæ nudum corpus allambent: ardebit purpuratus dives, neque erit qui aestuanti lingue stillam aqua infundat; in proprio adipe frigæ libidines bullient, & inter sartagine flammæas miserabilia corpora cremabuntur, & omni tormento atrocius desperatio condemnatos affliget. Non miserebitur ultra Deus, neque tunc audiet penitentes, fera erit illa confessio, & cum clausa erit janua, frustra carentes oleo acclamabunt exclusi; nullum*

ibi refrigerium, nullum remedium. Semel Christus descendit ad inferos, ulterius non descendet, non ultra ridebunt Deum in tenebris sigillati, irregressibilis erit illa sententia, & immutabile iudicium, & stabit damnationis huius immobile constitutum.

98 Similia habet D. Gregorius lib. 15. moral. cap. 11. ad illud Job. 20. *Luct qua fecit omnia, nec tamen consumetur. Perfolvit (inquit) impius in tormento ea que hic illicita servavit desideria, & flammis ultricibus traditus, semper moritur, quia semper in morte servatur: non enim in morte consumitur, quia si consumeretur vita morientis, cum vita etiam pena finiretur: sed ut sine fine crucietur, vivere sine fine in pena compellitur, ut cuius vita hic mortua fuit in culpa, illic ejus mors vivat in pena.* Unde Propheta Regius Psal. 48. loquens de damnatis, ait: *mors depascet eos.* Non enim mors eos eradicabit, vitam ex toto auferendo, sed depascet, conservando radicem vitæ, ut iterum pullulent, iterum & iterum, atque in æternum depascendi. Unde Bernardus: *Mors depascet eos, quia semper moriuntur ad vitam, & semper vivunt ad mortem.*

Serm.
2. de
trib.
Apoc.
11. 11.

99 Dices: D. Hieronymus dialog. contra Pelag. ait Christianos si in peccato præventi fuerint, salvandos esse post pœnas. Ergo pœnæ damnatorum, saltem in his qui fuerunt Christiani, non erunt æternæ.

Communis solutio est, D. Hieronymum non dixisse hoc ex propria mente, & quasi asserendo, sed ex aliorum sententia, & quasi arguendo. Magis tamen placet responso quam adhibet Marianus Victor in scholiis ad illum locum, num. 33. nempe S. Doctorem loqui de Christianis qui in gratia decedunt: dicuntur autem in peccato præventi, quia moriuntur post peccata commissa, & non dimissa quoad pœnam, quam quidem luent in purgatorio, & postea ad cælos evolabunt.

100 Hæc suppositio, ut dixi, de lege communi & ordinaria intelligenda est: quia non repugnat aliquos per potentiam extraordinariam, & singulari quodam privilegio, ab inferis revocari, ut de Trajano Imperatore, precibus D. Gregorii, existimant S. Thomas in 4. dist. 45. qu. 2. art. 2. quæstiunc. 1. Abulensis in 4. lib. Regum cap. 4. qu. 57. Vincentius Bellovacensis in speculo historiali lib. 22. cap. 22. Sixtus Senensis lib. 6. Biblioth. annot. 47. Navarrus in Enchirid. cap. 22. & alii quos refert Alphonsus Ciaconius in libello sive Apologia de hac re conscripta, ubi veritatem hujus historiæ variis argumentis & testimoniis demonstrare conatur. Eam tamen ut fabulosam, & à quibusdam personis, rigorem divinæ justitiæ extenuare volentibus, confictam, rejiciunt Bellarminus lib. 2. de purgat. cap. 8. & Baronius tomo 8. ad Annum 604. dicens *visu potius despicandam esse, quam disputatione seriâ confutandam.* Addunt alii orationem pro mortuis, in qua hæc historia legitur, non esse Damasceni, cui attribuitur, sed incerti cuiusdam Auctoris, nullius in Ecclesia auctoritatis; præsertim cum in ea multa fidei contraria extant. Sed quicquid sit de veritate hujus historiæ, negari non potest, ex tanta multitudine mortuorum, quos Christus Dominus, & Apostoli, alique Sancti resuscitarunt, plurimos in peccato mortali obiisse, cum non pauci fuerint idololatræ & infideles; atque adeo ex inferno, vel ex alio loco, ubi in tori nentis detinebantur,

A fuisse revocatos, subindeque non repugnare aliquos ex speciali privilegio, & potentia extraordinaria, à pœnis inferni liberari.

Unde solum difficultas est, an peccatum mortale, de se & ex malitia sua intrinseca exigat pœnam æternam, vel solum id ei conveniat per accidens, propter legem à Deo latam, quæ illud sub pœna æterna prohibuit, vel ratione subjecti; quod quia in æternum erit privatum gratiæ, aut maculatum, in æternum punietur.

Ratio verò dubiandi est, quia pœna debet esse proportionata culpæ, juxta illud Deuteron. 25. *Pro mensura peccati, erit & plagarum numerus:* Sed pœna æterna nullam videtur habere proportionem cum culpa mortali; illa enim perpetuo durat, ista verò brevissimo tempore committitur, imò in momento, & in istu oculi, cum committatur per consensum voluntatis, qui in instanti, secundum Philosophos, perficitur: Ergo pœna æterna videtur esse ultra demeritum ipsius peccati; ideoque Deum plus exigere in pœna, quam commissum fuerit in culpa. Unde Glossa ordinaria ex Augustino delumpta, exponens versiculum Psal. 71. *Ex usuris & iniquitate redimet animas eorum, inquit, usuras esse peccata, que nobis cum magno fenore pœnas pariunt, & subdit: Deus enim plus exigit in pœnis, quam commissum fuerit in culpis. Nilominus*

Dicendum est, peccatum mortale per se, & ex malitia sua intrinseca, reatum pœnæ æternæ inducere.

Hanc conclusionem probat D. Thomas hinc art. 3. egregio discursu, qui sic potest in forma proponi. Peccatum dicens inordinationem irreparabilem, per se, & ex malitia sua intrinseca, inducit reatum pœnæ æternæ: Sed peccatum mortale dicit inordinationem irreparabilem: Ergo per se & ex malitia sua intrinseca reatum pœnæ æternæ inducit. Major patet: peccatum enim inducit reatum pœnæ ratione suæ inordinationis, ut art. 4. declaravimus; unde tandiu debet manere reatus pœnæ, quandiu remanet inordinatio culpæ, subindeque si ista sit irreparabilis & perpetua, ille quoque æternus & interminabilis erit. Minor verò, in qua est difficultas, sic potest suaderi. Peccatum mortale avertit & deordinat hominem ab ultimo fine, ut patebit ex dicendis disputatione sequenti: Sed deordinatio ab ultimo fine ex sua propria ratione, & ex parte peccatoris, est irreparabilis; quia ultimus finis in moralibus est sicut primum principium in speculativis; error autem circa primum principium in speculativis, irreparabilis est: Ergo &c. Ex qua ratione sequitur, peccatum veniale de se reatum pœnæ temporalis solum inducere, quia non dicit inordinationem irreparabilem; cum talis deordinatio non sit circa finem, sed tantum circa media, quæ proinde potest reparari ex recta intentione finis, sicut error circa conclusiones corrigi potest ex recta cognitione principii. Unde peccatum mortale se habet ut mors animæ destruens primum principium vitæ spiritualis, quod est gratia, & conjunctio ad Deum ultimum finem: peccatum autem veniale est veluti morbus & ægrotudo illius, quæ principium vitæ spiritualis non destruit, sed tantum languorem & debilitatem spirituales inducit.

Nnn Alias

Alías rationes adducit S. Doctor 3. contra A gent. cap. 144. quas fusè expendunt Salmanticensis hic disp. 17. dubio 3. §. 3. sed eas brevitatis causâ pratermittimus. Unde

103 Ad rationem dubitandi dicendum est, inter culpam & pœnam non requiri æqualitatem quoad omnia, præsertim quoad durationem: nam in iudiciis humanis videmus pro brevissimo delicto perpetuam vitæ privationem, aut perpetuum exilium sæpe infligi: sed sufficere quod sit proportio inter reatum pœnæ, & inordinationem culpæ; ita ut si aeterna sit, & irreparabilis, ille quoque perpetuus & internabilis esse debeat, ut antea exposuimus.

104 Ad do quod licet actus peccati mortalis sit transitorius, & aliquando momentaneus, tamen voluntas peccandi est aliquo modo aeterna, in quantum ille qui peccat, & qui voluptatem v.g. Deo præfert, ita affectus est, ut si semper viveret, in peccato semper vellet perseverare, & tali voluptate perpetuò frui; juxta illud Gregorii

4 Di- Magni: Peccator vellet sine fine vivere, ut sine fine possit peccare. Unde etiam ex parte durationis aliqua reperitur proportio inter culpam mortalem, & pœnam aeternam, in quantum affectus peccatoris erga bonum commutabile, in quo rationem ultimi finis constituit, virtualiter & æquivalenter aeternus est. Quam rationem tangit D. Thomas 3. contra gent. cap. 14. ubi sic dicitur: Apud divinum iudicium voluntas pro facto computatur: quia sicut homines vident ea quæ exterius aguntur, ita Deus inspicit hominum corda. Qui autem propter aliquod bonum temporale averfus est ab ultimo fine, qui in aeternum possideretur, præposuit fruitionem temporalem illius boni temporalis, aeternæ fruitioni ultimi finis; unde patet quod multò magis voluisset in aeternum illo bono temporali frui: Ergo secundum divinum iudicium ita puniri debet, ac si aeternaliter peccavisset. Nulli autem dubium est, quin pro aeterno peccato aeterna pœna debeatur: debetur igitur ei qui ab ultimo fine avertitur, pœna aeterna.

Ad hanc rationem reducitur ea quam ex D. Gregorio idem S. Doctor adducit hic art. 3. ad 1. dicens: Justum est secundum Gregorium quod qui in suo aeterno peccavit contra Deum, in aeterno Dei puniatur. Dicitur autem aliquis in suo aeterno peccasse, non secundum continuationem actus in tota hominis vita durantis, sed quia ex hoc ipso quod finem in peccato constituit, voluntatem habet in aeternum peccandi.

105 Ad locum Augustini desumptum ex Glossa ordinaria super hunc versiculum Psalm. 71. Ex usuris & iniquitate redimet animas eorum, dicendum est, Augustinum solum intendere, quod pœna quantum ad acerbitatem doloris excedit culpam quoad delectationis jucunditatem; sentiet enim damnatus acerbissimum & aeternum dolorem, pro delectatione modica & brevissima quam peccando percepit: non autem vult mensuram pœnæ, quam Deus infligit, quamvis gravissima & longissima sit, excedere demeritum culpæ, aut esse, secundum justam appreciationem, majorem quam illa mereatur.

ARTICULUS VII.

An peccatum veniale in damnato, per accidens, & ratione conjunctionis cum mortali, pœna aeterna puniatur?

CONSTAT ex dictis articulo precedenti peccatum veniale per se non inducere reatum pœnæ aeternæ; cum non avertat hominem ab ultimo fine, nec ipsum privet gratiâ & charitate, quæ sunt primum principium vitæ spiritualis. Sed difficultas est, & controversia inter Theologos, an saltem per accidens, & ob conjunctionem quam in damnatis habet cum mortali, pœnâ aeternâ puniatur? Quæ questio in duplici casu potest agitari, vel de peccato veniali remisso quoad culpam in hac vita, & remanente solum in altera quoad pœnam, vel de illo manente in inferno quoad culpam, & quoad pœnam. Pro resolutione, ab hoc secundo casu incipiendo.

Dico primò: Peccatum veniale non remissum quoad culpam in hac vita, & conjunctum mortali, per accidens puniatur in inferno pœnâ in aeternum duraturâ; quamvis aliâ pœna illi debita temporalis esset. Est contra Scotum in 4. dist. 21. qu. 2. Almainum, Bellarminum tomo 2. lib. 4. de pœnit. cap. 1. & alios Recentiores.

Probatum primò ex D. Thoma quest. 7. de malo ar. 10. ubi in corpore sic concludit: Veniale peccatum non meretur pœnam aeternam ex specie sua, neque ex parte inherentiæ ad subiectum, per se loquendo, quia non privatur gratiâ: sed per accidens sit irremissibile peccato mortali conjunctum, in quantum est in subiecto privato gratiâ, & sic per accidens puniatur pœnâ aeternâ. Et qu. 5. art. 2. ad 8. ait: Peccatum veniale in eo qui decedit cum mortali, quia nunquam remittitur, aeternâ pœnâ puniatur, propter gratiæ carentiam: & simili modo esset, si quis decederet cum originali & veniali peccato. Idem docet hic art. 5. ad 3.

Probatum secundò conclusio ratione fundamentali, quam S. Doctor locis citatis insinuat. Peccata venialia in hac vita non remittuntur in inferno quoad culpam: Ergo nec quoad pœnam. Consequentia manifesta est, cum enim reatus pœnæ sit effectus culpæ, tandiu perseverat, quandiu permanet culpa; unde si ista in inferno nunquam deleatur, ille pariter nunquam remittetur. Antecedens verò, in quo est difficultas, probatur multipliciter. Primò, quia, ut docet S. Thomas 3. p. qu. 82. art. 4. peccatum veniale remitti non potest sine mortali cum quo est conjunctum: Sed constat damnatis non dimitti mortale quoad culpam: Ergo nec veniale.

Secundò probatur Antecedens: Existenti in termino non datur remissio peccati quoad culpam: Sed damnati sunt in termino: Ergo peccata venialia non remittuntur ipsis quoad culpam.

Diges: Animæ existentes in purgatorio sunt in termino, cum sint extra statum vitæ; & tamen ipsis remittuntur peccata venialia quoad culpam, quæ in hac vita non fuerant plenè remissa.

Sed contra: Animæ existentes in purgatorio, secundum quid sunt in via, cum non totaliter pervenerint ad ultimum terminum, & habeant fidem